

Ældreområdet – status 2015

FOA præsenterer her første udgave af sin årlige status på ældreområdet. Analysen samler de mest centrale tal på ældreområdet.

Antal ansatte på ældreområdet per 80 + årige	2
Udgifter til ældreområdet – den nye og den gamle ældremilliard.....	3
Hjemmehjælp	4
Tilfredshed blandt modtagerne af hjælp	7
Plejecentre og plejeboliger	8
Behov for flere ansatte som følge af flere ældre.....	10
Ældres sundhed – vi lever længere, men antallet af dårlige leveår er samlet set uændret	11
Det siger de ansatte	12

Antal ansatte på ældreområdet per 80 + årige

Antallet af ældre over 80 år vokser. Fra 2010 til 2015 er antallet af ældre over 80 år vokset med 6 procent. Antallet af ansatte, der arbejder på ældreområdet er i samme periode faldet med 2 procent. Hvis man kun kigger på de ansatte inden for SOSU-overenskomsten, så er faldet på 8 procent. Dermed er antallet af ansatte per ældre også faldet. I 2010 var der 34 procent SOSU-ansatte på ældreområdet i kommunerne, hver gang der var en ældre, mens det i 2015 var faldet til 30 procent. Det svarer til et fald i antallet af SOSU'er per ældre på 4 procentpoint fra 2010 til 2015.

Ansatte på ældreområdet og ældre over 80 år 2010-2015

	2010	2015	2010-2015	2010-2015
Ansatte i alt	105.005	103.299	-1.706	-2%
SOSU'er samlet	77.461	71.429	-6.033	-8%
Ældre over 80 år	228.218	241.591	13.373	6%
Antal ansatte per ældre	46%	43%	-3%-point	-7%
Antal SOSU per ældre	34%	30%	-4 %-point	-13%

Kilde: krl.dk (alle ansatte fuld tid på kt. 5.32 september) og statistikbanken.dk ældre på 80 år og derover, 3. kvartal. Offentligt ansatte.

Hvis man kigger på de største stillingsgrupper, der arbejder på ældreområdet i kommunerne, så kan man se, at der er sket nogle store forskydninger mellem grupperne siden 2010. SOSU-assistenten og sygeplejersker vokser, mens især de ikke-uddannede på SOSU-området falder. SOSU-hjælperne falder også en smule, når man kigger på udviklingen siden 2010 i kommunerne. Samtidig er andelen af hjemmehjælpsmodtagere, der benytter en privat leverandør vokset fra 26 procent i 2008 til 38 procent i 2014 (se senere afsnit).

Stillinger på ældreområdet, september, fuld tid, alle ansatte

Stillinger	2010	2015	2010-2015	2010-2015
I alt	105.005	103.299	-1.706	-2%
Social- og sundhedshjælper	32.254	30.218	-2.037	-6%
Social- og sundhedsassistenter	14.053	20.022	5.969	42%
Sygeplejersker	6.290	7.767	1.477	23%
Elever, hjælper-	5.028	5.366	339	7%
Social- og sundhedspersonale, ikke-udd.	8.856	4.773	-4.083	-46%
Socialpædagoger	2.017	4.218	2.202	109%
Elever, voksenelevløn	6.118	4.156	-1.962	-32%
Sygehjælper	5.572	3.556	-2.016	-36%
Ernæringsassistenter	2.366	2.184	-182	-8%
Husassistenter	2.613	2.155	-457	-18%
Ledende sygeplejersker	1.761	1.563	-198	-11%
Omsorgs- og pædagogmedhjælper	806	1.553	747	93%
Ergoterapeuter	975	1.412	437	45%
Hjemmevejledere	1.027	1.314	287	28%
Ledere/mellemledere	1.338	1.102	-235	-18%
Hjemmehjælper	2.362	1.028	-1.335	-56%
Øvrige grupper	11.178	10.736	-441	-4%

Kilde: krl.dk, Ældreområdet, kt. 5.32. Offentligt ansatte

Udgifter til ældreområdet – den nye og den gamle ældremilliard

Ser man på budgetterne fra 2015 til 2016 viser det sig, at budgetterne er vokset med ca. 800 mio.kr.

Den tidligere regering vedtog den gamle ældremilliard i Finansloven for 2014. Midlerne kom ud til kommunerne til særlige projekter i 2014. Ældremilliarden er dog først indarbejdet i kommunernes budgetter for 2016, efter at den er lagt over i kommunernes bloktilskud. Når man indregner Ældremilliarden i budget 2015, viser det sig, at kommunerne har budgetteret med 221 mio. kr. mindre til ældreområdet i 2016.

Hvis man tillægger Værdighedsmilliarden, der blev vedtaget i Finanslov 2016, efter de kommunale budgetter var vedtaget for 2016, så lukker den det hul, således at man samlet set kan sige, at der 779 mio.kr. mere til ældreområdet i 2016. Der vil dog være 0,3 % færre midler pr. 80+ årig i 2016 end året før, fordi antallet af ældre vokser mere end budgetterne.

Kommunernes midler til ældreområdet i mio. kr. (2016 priser)

	2015	2016	Samlet udvikling	%-vis udvikling	Udvikling i udgifter pr. 80+ årig
Oprindelige budgetter	40.740	41.535	795	1,95%	-0,24%
Efter ældremilliarden	41.756	41.535	-221	-0,53%	-2,67%
Efter ældre- og værdighedsmia.	41.756	42.535	779	1,87%	-0,32%

Note: Ældreudgifterne er af KL defineret som 83 pct. af udgifterne på funktionerne 5.32.32; 5.32.33; 5.32.34 samt 48 pct. af udgifterne på funktionerne 5.32.35 og 5.32.37 (for funktion 5.32.35 medtager KL ikke alle grupperne, men grundet begrænsninger i Danmarks Statistiks offentligt tilgængelige materialer, BUDK32, er hele funktionen medtaget her), jf. telefon- og mailkorrespondance med Janne Roesen fra KL. Beløber for 2015 er PL-reguleret til 2016-priser med 1,6 % jf. KL's pris- og lønskøn pr. 03.07.15. Udgifter pr. 80+ årig er de samlede ældreudgifter efter KL's definitioner delt med antallet af 80+ årige.

Udviklingen i antal ældre over 80 år, hele landet

Antal 80+ årige 2015	Antal 80+ årige 2016	Udvikling i 80+ årige, antal	Udvikling i 80+ årige, procent
239.409	244.664	5.255	2,19%

Note: antal 80+ årige er det faktiske antal personer med dansk bopæl, der var 80 år eller ældre. pr. 1.1.2015, samt Danmarks Statistiks fremskrivning FRDK115 for 1.1.2016.

Udgifterne per ældre over 65 år falder

Udgifterne per ældre over 65 år er faldet fra 49.049 kr. i 2010 til 41.187 kr. i 2015 svarende til et fald på 16 procent.¹

Ældreudgifter per 65 + årig, 2015 pris- og lønniveau

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010-2015
49.049	45.735	45.357	43.519	42.140	41.187	-16%

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets nøgletal noegletal.dk

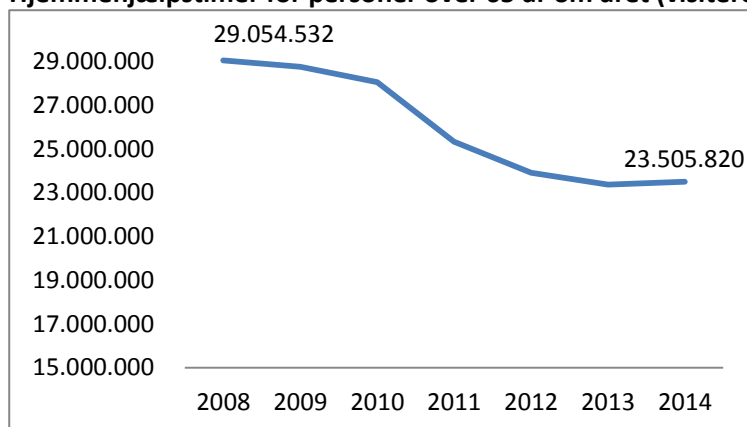
¹ Man kan diskutere om udgiften per ældre ikke bør justeres til 80+ årige, da de største udgifter per borger først indtræder senere i livet. Der findes dog endnu ikke officielle tal herfor.

Hjemmehjælp

Antallet af hjemmehjælpstimer er faldet drastisk de seneste år – især fra 2010 til 2012. Det er primært sket ved, at der er færre, der modtager hjemmehjælp. Det har især ramt de ældre mellem 75 og 90 år. Det er primært den praktiske hjælp, der er blevet skruet ned for.

Antallet af hjemmehjælpstimer til personer over 65 år er faldet med 5,5 mio. timer fra 2008 til 2014, svarende til 19 procent. Det var især fra 2010 til 2012, at der skete et stort fald i antallet af visiterede timer. Faldet er fladet ud fra 2012 og frem.

Hjemmehjælpstimer for personer over 65 år om året (visiteret)

Egne beregninger på baggrund af statistikbanken.dk. Ugetal omregnet til årstal

Modsat af hvad man måske kunne forvente, er det især de ældre mellem 75 og 90 år, der har fået skåret mest i hjemmehjælpen. Det største fald er sket for de 80-84 årige, som har oplevet et fald i antallet af timer på 30 procent.

Hjemmehjælpstimer om året for personer over 65 år omregnet til om året

	2008	2014	2008-2014	2008-2014
65-66 år	851.396	758.680	-92.716	-11%
67-69 år	1.342.900	1.382.992	40.092	3%
70-74 år	3.032.016	2.677.220	-354.796	-12%
75-79 år	4.548.544	3.451.448	-1.097.096	-24%
80-84 år	6.382.740	4.462.588	-1.920.152	-30%
85-89 år	6.855.680	5.099.848	-1.755.832	-26%
90 år og derover	6.041.256	5.673.044	-368.212	-6%
I alt over 65 år	29.054.532	23.505.820	-5.548.712	-19%

Kilde: Statistikbanken.dk

Antallet af ældre er vokset inden for alle aldersgrupper over 65 år. Samtidig er antallet af modtagere af hjemmehjælp faldet i alle aldersgrupper. Hvis man beregner andelen af en hel aldersgruppe, der modtager hjemmehjælp, så var det 50 procent af ældre mellem 85 og 89 år, der modtog hjemmehjælp i 2008. I 2014 var det 39 procent. Tilsvarende var andelen af folk over 65 år, der modtog hjemmehjælp faldet fra 18 procent til 12 procent i 2014.

Ældre fordelt på aldersgr. 2008-2014 (1. kv.)	Modtagere af hjemmehjælp		Andel der modtager hjemmehjælp			
	2008	2014	2008	2014	2008	2014
65-66 år	116.384	143.235	4.480	3.563	4%	2%
67-69 år	150.094	213.077	7.237	6.944	5%	3%
70-74 år	204.027	255.367	17.874	14.249	9%	6%
75-79 år	157.496	180.164	28.547	20.037	18%	11%
80-84 år	118.196	119.026	38.861	27.428	33%	23%
85-89 år	70.964	74.340	35.704	28.819	50%	39%
90 og derover	35.880	41.525	21.874	23.957	61%	58%
I alt over 65 år	853.041	1.026.734	154.577	124.997	18%	12%

Antallet af hjemmehjælpsmodtagere er faldet markant siden 2008 med i alt 19 procent frem til 2014. Det er især den praktiske hjælp der er skåret på. Modtagere af praktisk hjælp er faldet med 23 procent, mens antallet af modtagere, der kun får pleje er vokset med 3 procent.

Modtagere af hjemmehjælp 2008-2014

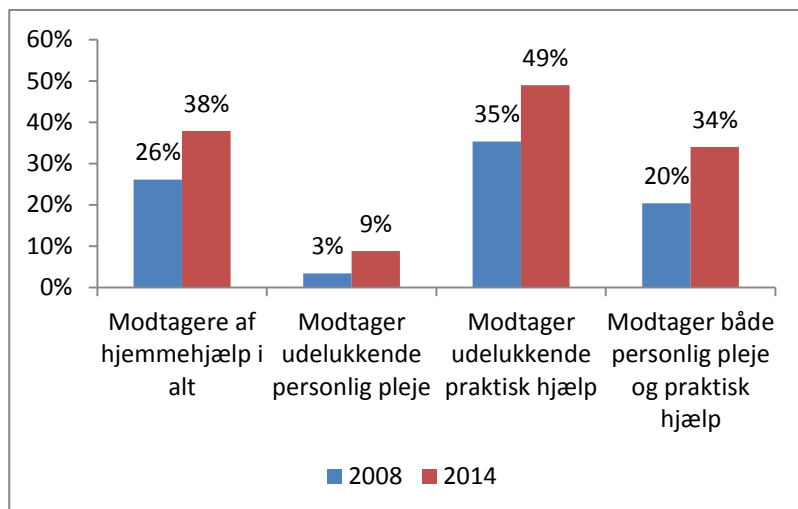
	2008	2014	2008-2014
Modtagere af hjemmehjælp i alt	183.270	148.416	-19%
Udelukkende personlig pleje	18.330	18.868	3%
Udelukkende praktisk hjælp	90.326	69.640	-23%
Både personlig pleje og praktisk hjælp	74.614	59.909	-20%

Kilde: Statistikbanken.dk. Dem under 65 år indgår i tabellen: 28.693 i 2008 og 23.419, der modtag hjemmehjælp.

Modtagere af privat hjemmehjælp vokser

Andelen af hjemmehjælpsmodtagerne, der benytter en privat leverandør er vokset over årene. I 2008 benyttede 26 procent af modtagerne en privat leverandør. I 2014 var andelen vokset til 38 procent. Det er primært den praktiske hjælp, der står en privat leverandør bag. 49 procent af hjemmehjælpsmodtagerne, der kun får praktisk hjælp, modtager det fra en privat leverandør. Modsat er det 9 procent af modtagerne, der kun får pleje, der modtager det fra en privat leverandør.

Andel af hjemmehjælpsmodtagere, som benytter privat leverandør

Kilde: Statistikbanken.dk, visiterede modtagere der benytter privatleverandør (frit valg)

Antallet af timer til den enkelte borger er i gennemsnit nogenlunde uændret fra 2008 til 2014, når man kigger på timerne til de ældre over 67 år. Dog er der sket en forskydning, således at de ældre over 80 år i gennemsnit modtager lidt færre timer, mens modtagere under 80 år modtager lidt flere timer. Personer over 90 år fik i gennemsnit 5,3 timers hjemmehjælp om ugen i 2008. I 2014 er tallet faldet til 4,6 timer om ugen.

Timers hjemmehjælp per modtager i gennemsnit

	2008	2014	2008-2014
Timer i alt	3,7	3,7	0%
<i>Under 65 år</i>	4	4,3	8%
65-66 år	3,7	4,1	11%
<i>67 år og derover</i>	3,6	3,6	0%
67-69 år	3,6	3,8	6%
70-74 år	3,3	3,6	9%
75-79 år	3,1	3,3	6%
80-84 år	3,2	3,1	-3%
85-89 år	3,7	3,4	-8%
90 år og derover	5,3	4,6	-13%

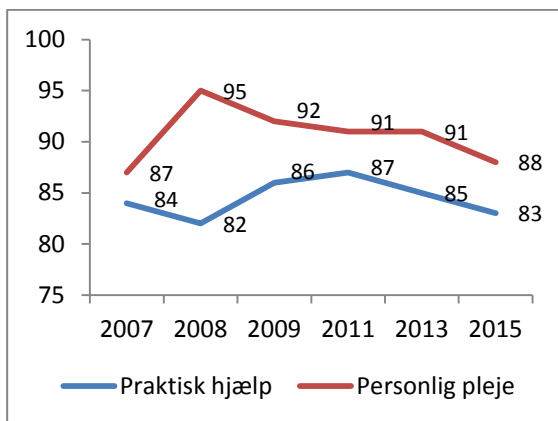
Kilde: Statistikbanken.dk

Tilfredshed blandt modtagerne af hjælp

KL og Sundheds- og Ældreministeriet har igennem flere år gennemført en undersøgelse om tilfredsheden blandt modtagerne af praktisk hjælp og pleje. Tilfredsheden har igennem årene ligget ret stabilt, hvilket fremgår af figurerne neden for.

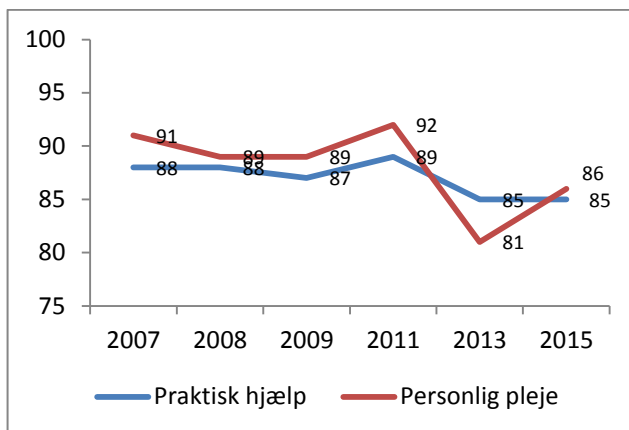
83 pct. af hjemmehjælpsmodtagerne er samlet set tilfredse eller meget tilfredse med den praktiske hjælp. Det samme gælder for 88 pct. af de hjemmehjælpsmodtagere, der modtager personlig pleje. 7 pct. af modtagerne af praktisk hjælp er utilfredse/meget utilfredse med den praktiske hjælp. 5 pct. er utilfredse/meget utilfredse med den personlige pleje. KL og Sundheds- og Ældreministeriet skriver i deres rapport om undersøgelsen, at både for den praktiske hjælp og den personlige pleje er tilfredshedsgraden lidt under niveauet i 2013. Generelt kan man også se, at tilfredsheden har været svagt dalende siden omkring 2011.

Hjemmehjælpsmodtagere: Udviklingen i andelen af modtagere der har svaret tilfreds eller meget tilfreds vedrørende kvaliteten i hjælpen. Procent

Epinion for Sundheds- og Ældreministeriet og KL, 2015

Beboere på plejehjem og plejebolig: Udviklingen i andelen af modtagere der har svaret tilfreds eller meget tilfreds vedrørende kvaliteten i hjælpen. Procent.

Epinion for Sundheds- og Ældreministeriet og KL, 2015

Plejecentre og plejeboliger

Der findes ikke én samlet statistik for plejehjemspladser på ældreområdet og antallet af ansatte, der går frem til i dag. Ældre- og Sundhedsministeriet har i 2016 udarbejdet en rapport, som beskriver forholdene på landets plejecentre, se "[National undersøgelse af forholdene på plejecentre](#)". Heri indgår der en normeringsopgørelse, som er udarbejdet med udgangspunkt i 12 plejecentre. På de 12 plejecentre er der 3,4 beboere pr. medarbejder (plejepersonalet) på dagvagten. På aftenvagten er der 6,7 beboere pr. medarbejder og på nattevagten er der 24,2 beboere pr. medarbejder.

Undersøgelsen viser desuden følgende:

- 3,8 procent af de ældre over 65 år boede i 2015 på plejecenter. I 2011 boede 4,3 procent af borgere over 65 år på plejecenter. Antallet af beboere er vokset med 2 procent på fire år fra 39.969 i 2011 til 40.778 i 2015.
- Beboerne bor i gennemsnit 2 år og 8 måneder på plejecentrene.
- 42 procent af beboerne er diagnosticeret med demens.
- I 2014 var 68 procent af beboerne kvinder og 32 procent mænd.
- Ca. 50 procent af beboerne var diagnosticeret med en eller flere kroniske sygdomme
- En beboer i plejebolig får dobbelt så meget medicin som en beboer, der ikke bor i plejebolig.
- Personer over 65 år, der bor i plejebolig er hyppigere indlagt end folk over 65 år, der ikke bor i plejebolig og de har flere genindlæggelser. Beboerne har også flere kontakter til praktiserende læge.
- De samlede sygehusudgifter per borger i plejebolig er 40.000 kr., mens den er 43.000 pr. borger der bor hjemme og får personlig pleje.
- Plejecentrene beskriver, at det især er i tidsrummet fra kl. 7.00 om morgenen og frem, der er spidsbelastning, når folk skal op. Og flere centre beskriver, at folk venter på at få hjælp til at komme op. Nogle steder hjælper nattevagten med at få folk tidligt op, før dagvagten møder ind. Efter frokost sover mange beboere til middag. I rapporten står der, at som udgangspunkt er alle beboere hjulpet op efter deres middagslur inden aftenvagten møder ind (kl. 15.00). Rapporten beskriver således et pres på personalet i forbindelse med at kunne imødekomme beboernes ønsker om at få hjælp til at komme op.
- Størstedelen af beboerne får et ugentligt bad. De må gerne få det oftere, men ønsker ifølge rapporten ikke oftere bad.
- Udbuddet af aktiviteter på de 12 plejecentre er langt større i hverdagen end i weekenden
- 34 procent af alle kommunerne siger, at kosten i høj grad produceres på et fælles køkken og leveres færdigforarbejdet. 27 % siger, at maden planlægges med borgerne og laves fra bunden på plejecentret - 20 procent siger, at det slet ikke sker.
- Stort set ingen af kommunerne siger, at der er faste læger tilknyttet de enkelte plejecentre (90 procent).
- De fleste kommuner har skriftlige retningslinjer for hvordan personalet skal samarbejde med sygehuse. 15 procent har det ikke.
- Rapporten indeholder en række opgørelser over hvor meget de forskellige faggrupper fylder på plejecentrene.
- De fleste kommuner har mellem 30 og 60 procent social- og sundhedshjælpere på plejecentrene. De fleste kommuner har mellem 20 og 40 procent social- og sundhedsassistenter på plejecentrene.
- 84 procent af kommunerne har sygeplejersker på alle centre. En tredjedel af kommunerne har ikke uflaglærte ansat på centrene.
- Ser man kun på de 12 plejecentre er der 168 sosu-assistenter og 237 sosu-hjælpere. Rapporten beskriver, at der udtrykkes et øget behov for de medicinske kompetencer, som assistenterne har.

- 85 procent af kommunerne har særligt prioriterede forløb for efteruddannelse, især:
 - Demens
 - Rehabilitering
 - Medicin
 - Dokumentation
 - Forflytning
 - Kost og ernæring
 - Tidlig opsporing
- 46 procent af alle kommunerne i rapporten har ikke et krav om, at vikarer skal være faglærte. 54 procent har et sådan krav.
- Frivillige: 59 procent af kommunerne siger, at frivillige i høj grad deltager i faste og regelmæssige aktiviteter (højtlesning, hygge, motion, gåture), 40 procent siger i nogen grad.
- 23 procent siger, at frivillige i høj grad deltager i aktiviteter uden for centret, fx udflugter mm.
- 51 procent af kommunerne har skriftlige retningslinjer for samarbejdet med frivillige

Behov for flere ansatte som følge af flere ældre

Antallet af ældre vil vokse de næste år. Hvis servicen per borger skal holdes uændret vil det medføre et behov for flere ansatte på ældreområdet. FOA har beregnet behovet for flere udgifter til ældreområdet de næste fem år. Udgifterne på ældreområdet vil skulle vokse med 2,4 procent om året i gennemsnit de næste fem år. Det svarer til et behov for at tilføje området ca. 1 mia.kr. ekstra om året. Omregner man det voksende udgiftsbehov direkte på antallet af ansatte, så svarer det til, at antallet af SOSU'er på ældreområdet skal vokse med lidt mere end 8.000 frem til 2020.

Udgifter om året som følge af flere ældre 2015-2020

	om året	2015-2020
Behov for flere udgifter i procent	2,4%	12%
Behov for flere udgifter mia.kr.	1 mia.kr.	5 mia.kr.

Kilde: Egne beregninger, som bygger på Danmarks Statistiks befolkningsprognose og Indenrigs- og socialministeriets tilskudsudmelding

Behov for flere ansatte som følge af flere ældre 2015-2020

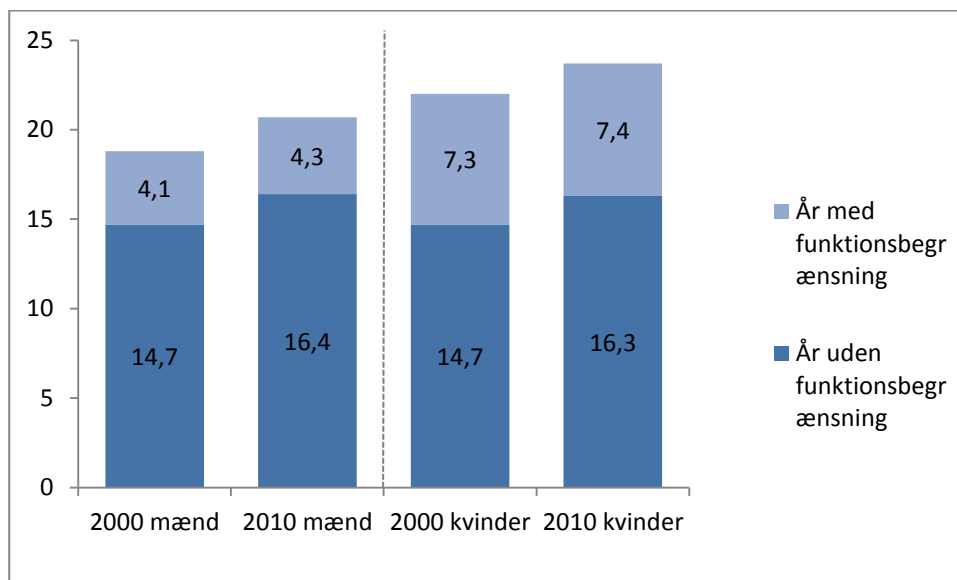
Ansatte SOSU'er i dag på ældreområdet	Behov for flere ansatte i 2020	Behov for antal ansatte i alt 2020
71.429	8.541	79.970

Kilde: Egne beregninger. Bygger på udgifter i 2015 på 40,6 mia.kr. Bygger på Danmarks Statistiks befolkningsprognose og Indenrigs- og socialministeriets tilskudsudmelding samt beskæftigelsestal fra krl.dk (fuldtidsansatte).

Ældres sundhed – vi lever længere, men antallet af dårlige leveår er samlet set uændret

Der er ingen tvivl om, at flere ældre også vil medføre et større behov for mere pleje og flere behandlinger. I Finansministeriet og nogle kommuner er man dog begyndt at indregne såkaldt "sund aldring", når de skal lave prognoser om behovet for velfærd i fremtiden og faktisk også i deres prognoser om behovet for uddannelsespladser og dimensionering. Der er dog intet der foreløbig tyder på, at der vil komme en sådan langsigtet effekt. På kort sigt vil der komme mange "unge ældre", men behovet vil efter al sandsynlighed blot forskubbe sig. Det betyder, at behovet for pleje og behandling rykker sig til et senere tidspunkt i livet, ikke at det samlet set bliver mindre. Analyser i hjemmehjælpskommissionen rapport dokumenterer, at levetiden er vokset de sidste ti år. Men samtidig har antallet af restleveår med funktionsbegrænsning for 60 årige mænd ligget fast på ca. 7 år de sidste 10 år, mens antallet af år med funktionsbegrænsning for 60 årige kvinder har været på ca. 4 år de sidste ti år.² I løbet af de ti år er levetiden altså vokset både for mænd og kvinder, men antallet af "dårlige leveår" har været uændret. Det betyder, at samlet set er behovet for pleje og behandling uændret for den enkelte – perioden rykker sig bare til senere i livet.

År med og uden funktionsbegrænsning for 60 årige kvinder og mænd

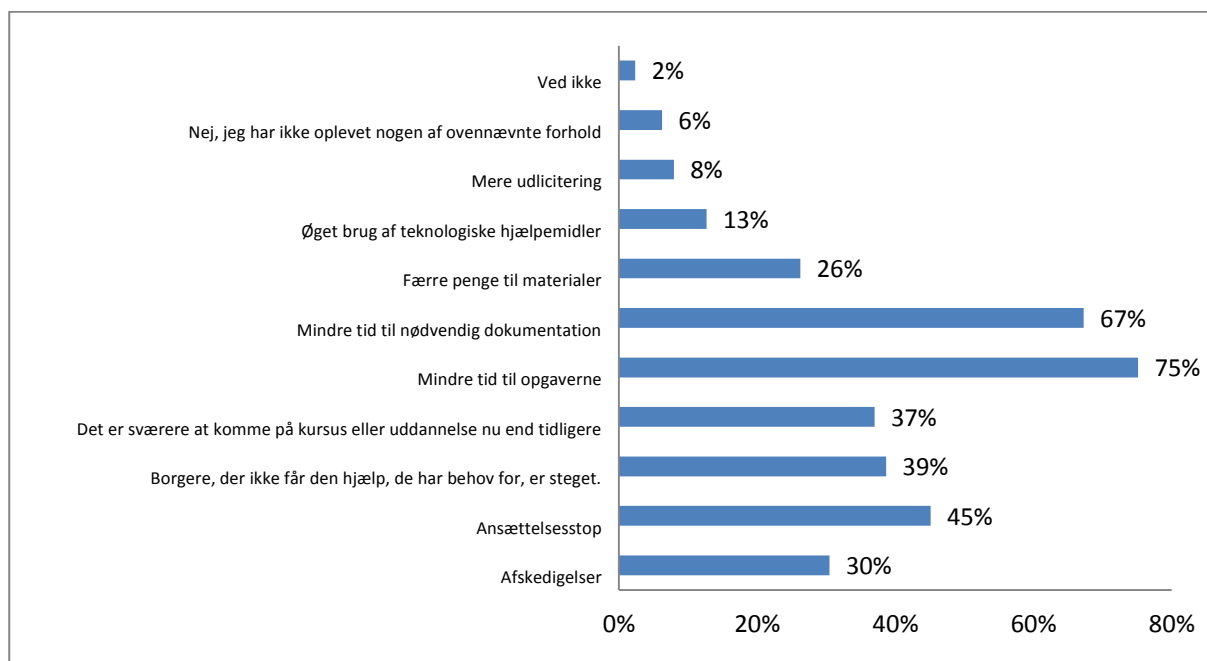
Kilde: Hjemmehjælpskommissionen

² S. 26 i Hjemmehjælpskommissionens rapport fra 2013

Det siger de ansatte

FOA har i 2015 gennemført en undersøgelse blandt medlemmerne om deres oplevelser med besparelser på deres område. Når man særligt kigger på de medlemmer, der arbejder i hjemmeplejen og plejehjemmene, så svarer 75 procent, at de har fået mindre tid til opgaverne. Se figuren neden for.

Tænk gerne tilbage på det seneste år. Har du oplevet noget af følgende på din arbejdsplads det seneste år? - Du kan vælge flere svar

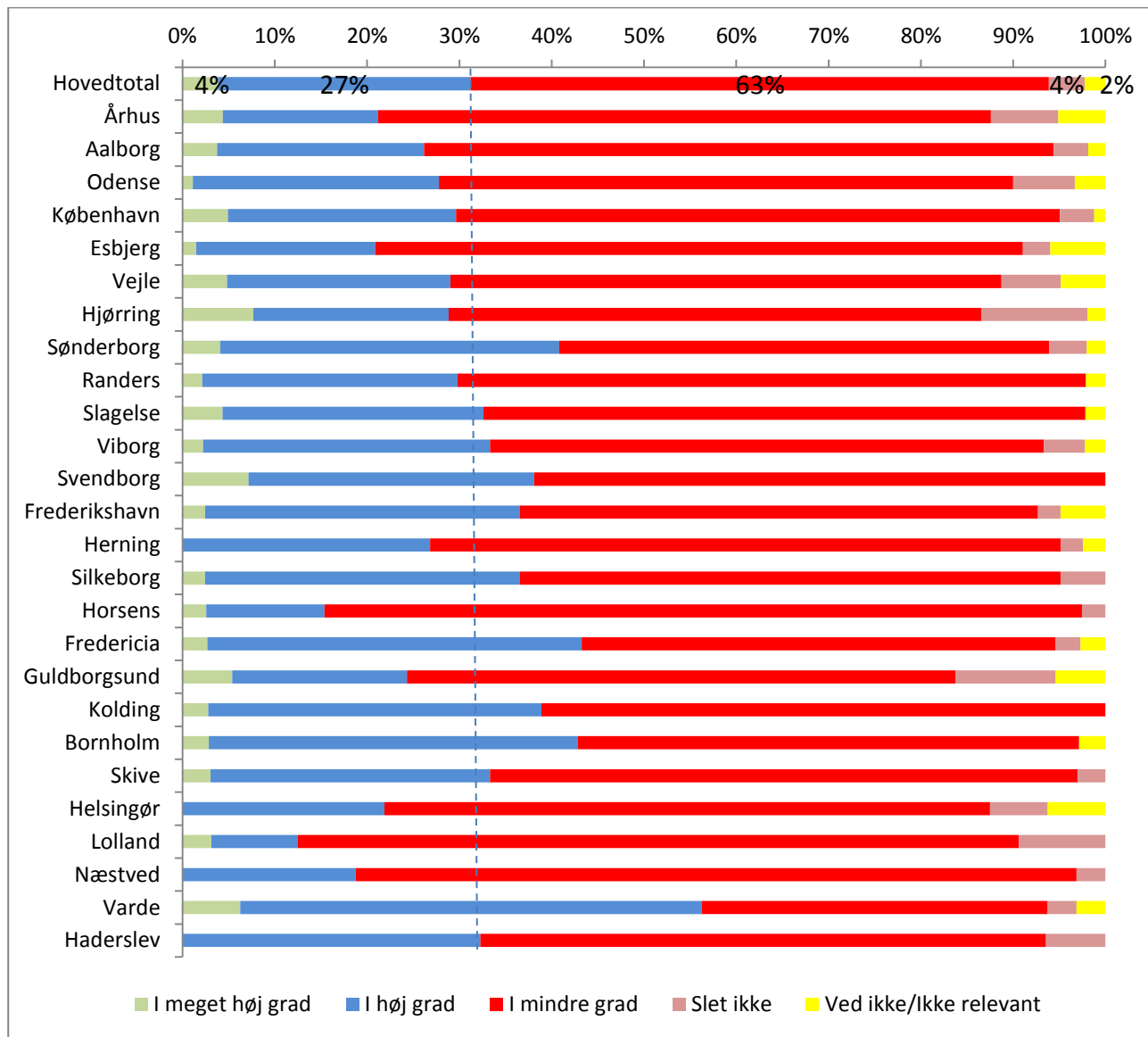

FOAs medlemspuls 2628 ansatte på ældreområdet

63 procent af de ansatte på ældreområdet siger, at de i mindre grad har tid til at tage sig af de borgere, der i særlig grad har brug for hjælp, service eller bistand. 4 procent svarer, at de slet ikke har tid. 27 procent svarer, at de i høj grad har tid og 4 procent at de i meget høj grad har tid.

I tabellen neden for er svarene fra de medlemmer, der arbejder i kommunerne fordelt. Der er medtaget de kommuner, hvor der er over 30 svar. Som det fremgår af tabellen ligger Sønderborg, Slagelse, Viborg, Svendborg, Frederikshavn, Fredericia, Kolding, Bornholm, Skive, Varde og Haderslev med bedre svar end det samlede svar fra hele Danmark. Aarhus, Esbjerg, Horsens, Helsingør, Lolland og Næstved ligger især med flere negative svar fra FOA-medlemmerne på ældreområdet.

I hvilken grad mener du, at du har tid til at tage dig af de borgere, der i særlig grad har brug for hjælp, service eller bistand?

FOAs medlemspul 2626 ansatte på ældreområdet (plejehjem og hjemmepleje). De kommuner, hvor der er mere end 30 svar er gengivet. Der er 137 svar fra Aarhus og 31 fra Haderslev.

FOA gennemfører løbende en lang række undersøgelser blandt medlemmerne og gennemfører mange undersøgelser om de ansattes syn på ældreområdet. Se flere på www.foa.dk.³

³ <http://www.foa.dk/Forbund/Presse/Rapporter-undersogelser/Medlemmer>